

KOMENTÁR K BIBLICKÉMU PRÍBEHU O ZACHEJOVI (LK 19,1-10)

Všimnime si kontext Zachejovho príbehu. Predchádza mu Ježišov príchod do Jericha, ktorý je spojený s uzdravením slepého žobráka (porov. Lk 18,35). Ježiš je na svojej ceste do Jeruzalema, kde ho čaká bolestná smrť na kríži. Slepec, ktorý sedel na kraji cesty, ukázal obdivuhodnú vieru. Vyznal Krista oslovením „Syn Dávidov“, čo bol jeden z mesiášskych titulov. Nedal sa zastrašiť tými, ktorí ho okrikovali, aby mlčal. Pán Ježiš vyzdvihol jeho postoj slovami „*Tvoja viera ťa uzdravila*“. (Lk 18,42) V doslovnom preklade: „*Tvoja viera ťa zachránila*.“ Tento detail je dôležitý, lebo sa zapakuje aj pri Zachejovi, keď Ježiš o jeho obrátení povie: „*Lebo Syn človeka prišiel hľadať a zachrániť, čo sa stratilo*.“ (Lk 19,10) Môžeme preto hovoriť o dvoch záchranách v Jerichu – slepca a Zacheja.

Uzdravený slepec sa nevrátil domov. Nebol uzdravený len po telesnej stránke. Jeho odpoveďou na uzdravenie je, že sa stane Ježišovým učeníkom, čo evanjelista opisuje slovami: „*A hneď videl, šiel za ním a velebil Boha*.“ (Lk 18,43) Aj do nášho života prichádzajú prekážky, niekedy je to posmech a odrádzanie druhých ľudí. Na osobe uzdraveného slepca evanjelista Lukáš ukazuje, čo sa očakáva aj od nás - veriť v Krista a verne ísť za ním a to aj vtedy, keď jeho nasledovanie nás privedie na Golgotu.

Jericho leží asi 8 km od rieky Jordán neďaleko Mŕtveho mora. Pre priaznivú teplotu a bohatú prítomnosť vody bol vyhľadávaným miestom. V Ježišových časoch bol dôležitou obchodnou križovatkou. Herodes Veľký tam mal svoj palác. Preto neprekvapuje prítomnosť úradníkov a vyberačov daní. Jericho bolo pre pútnikov prichádzajúcich z Galiley pozdĺž rieky Jordán poslednou zastávkou na ceste do Jeruzalema. Tu si mohli oddýchnuť, prípadne prenocovať. Od Jericha ich čakal už len 1 deň cesty, približne 35 km cesta údolím Wadi Qelt smerom do Jeruzalema. Išlo o pomerne prudké stúpanie, keď z nadmorskej výšky 260 metrov pod úroveň mora, v ktorej leží Jericho, vystúpali do Jeruzalema v nadmorskej výške 750 metrov nad úroveň mora.

Evanjelista v Ježišovej ceste cez Jericho pokračuje príbehom o mýtnikovi Zachejovi, ktorý túži vidieť Ježiša. Príbeh začína opisom Zacheja, ktorý „túžil“ vidieť Ježiša (porov. Lk 19,3). Slovenské slovo „túžil“ je prekladom gréckeho slovesa „zetéo“, čo znamená „hľadať, usilovať sa, snažiť sa.“ Spomínam to preto, že v samotnom závere úryvku je toto sloveso znova použité v Ježišových ústach: „*Lebo Syn človeka prišiel hľadať...*“ (Lk 19, 10) Vytvára sa tak uzavretý celok rozprávania. **Boží Syn ide v ústrety ľudskej túžbe, lebo taký je Boh. Boh vždy hľadá a ide v ústrety tým, ktorí ho túžia vidieť a stretnúť.**

Evanjelista zachytil sociálnu situáciu Zacheja. Bol hlavným mýtnikom a bohatým človekom. Z evanjelií vieme, že Ježiš mal kritický postoj k bohatstvu, v ktorom videl potenciálnu prekážku vstupu do Božieho kráľovstva: „*Lahšie je ťave prejsť cez uchlo ihly, ako bohášovi vojsť do Božieho kráľovstva*.“ (Lk 18, 25). Pre Boha však nejestvuje taká prekážka, ktorá by mu zabránila zachrániť človeka. To človek často vytvára takéto prekážky.

Napriek bohatstvu a svojmu postaveniu Zachej sa nedokáže stretnúť s Ježišom. Bráni mu v tom zástup, pre ktorý nemohol vidieť Ježiša. V týchto slovách evanjelistu Lukáša možno ide

o narážku na sociálne vylúčenie Zacheja. Ľudia odmietali mýtnikov, považovali ich za hriešnikov, ktorí okrádali ľudí a slúžili Rímskej ríši. Pri mýtnikoch, ktorí iste netrpeli hladom a chudobou, hovoríme o ich sociálnej vylúčenosti zo spoločnosti. Zachej vyliezol na suchý figovník. Grécky text uvádza výraz „sykomoréa“. Išlo o druh figovníka (moruša), ktorý dorastal do výšky 15 až 20 metrov. Zdá sa, že Zachej chcel vidieť Ježiša tak, aby to nevzbudilo pozornosť, aby si ho nikto nevšimol. Možno jeho malá postava bola terčom posmechu.

Iniciatíva vychádza od Ježiša. On pozná ľudské srdcia. Zastaví sa pod vyschnutým stromom, ktorý symbolizoval aj situáciu človeka, ktorý naň vyliezol. Ježišove slová: „*Dnes musím zostať v tvojom dome*“ vyjadrujú Boží plán. Nie je to náhoda, že sa Ježiš zastavil pri ňom. Prejavuje o neho záujem, aj on je stratenou ovečkou, ktorá potrebuje záchranu Dobrého pastiera.

Pre Lukášovo evanjelium je dôležité slovíčko „dnes“. Spomína sa pri narodení Ježiša Krista: „*Dnes sa vám v Dávidovom meste narodil Spasiteľ Kristus Pán.*“ (Lk 2,11). Ďalej na začiatku Ježišovej verejnej činnosti v synagóge v rodnom Nazarete: „*Dnes sa splnilo toto Písmo, ktoré ste práve počuli.*“ (Lk 4,21). Na kríži Ježiš hovorí kajúcemu lotrovi: „*Dnes budeš so mnou v raji.*“ (Lk 23,43) V našom úryvku sa toto slovo „dnes“ - po grécky „sémeron“ - spomína hneď dvakrát: „*Dnes musím zostať v tvojom dome*“ (Lk 19,5); „*Dnes prišla spása do tohto domu.*“ (Lk 19,9) Doba čakania sa skončila. **V Ježišovej osobe prichádza Božia spása – dnes, tu a teraz.** Ježišovo „dnes“ zaznieva nám. Pre nás sa Ježiš Kristus a jeho poslanstvo stáva časom naplnenia. Dnes prichádza k nám, chce zostať v dome nášho života. „Dnes“ je naším stretnutím s Kristom, je naším záväzkom, ktorý od nás žiada kráčať za Pánom.

K charakteristikám Lukášovho evanjelia patrí radosť ako vonkajší znak skutočného prijatia Krista. Radosť nezaznieva v žiadnom inom evanjeliu tak hlasno ako práve v Lukášovom evanjeliu. Zachej sa raduje, že do jeho domu vstúpil Boží Syn: „*On chytro zišiel a prijal ho s radosťou.*“ (Lk 19,6) **Je to aj pre nás výzva, aby to, že sme Ježišovi učeníci a žijeme podľa evanjelia, nás naplňalo radosťou.**

Radikálne rozhodnutie „*Pane, polovicu svojho majetku dám chudobným a ak som niekoho oklamal, vrátim stonásobne,*“ je Zachejovou reakciou na konanie Ježiša Krista. Spása, ktorá prišla dnes do Zachejovho domu, nie je kvôli tomu, že Zachej rozdáva majetok, ale preto že porozumel tomu, kto a aký je Boh, kto a aký je Kristus. Na začiatku úryvku sme čítali, že Zachej túžil vidieť Ježiša „kto to je“ (porov Lk 19,3). Teraz má skúsenosť s tým, kto je Ježiš.

Všimnime si dôležitú skutočnosť. Božie konanie v osobe Ježiša Krista predchádza ľudské konanie v osobe Zacheja. Boh nám neodpúšťa preto, že sme konali pokánie. Božie odpustenie predchádza konanie človeka. Práve preto, že Boh nás miluje a že nám Boh odpúšťa, môžeme k nemu vďaka pokániu prísť. Taliansky autor duchovnej literatúry Silvano Fausti (1940 – 2015) hovorí, že Boh je vždy obrátený k človeku, aby sme sa my mohli obrátiť k nemu. **Zachej v Ježišovi Kristovi zažil túto tvár Boha, ktorá sa od neho neodvracia, ako robili ľudia, ale je stále obrátená k nemu. Táto skúsenosť milujúceho Boha viedla Zacheja k zmene života.**

Vypracoval: prof. František Trstenský